

Boşanma nedenleriyle ilgili eğilimler;

- Daha fazla kadının çalışması ve sonuç olarak erkeğe tam bir bağımlılıktan kurtulma
- genç yaşlarda evlenen çiftlerin ayrılma olasılıkları, ileriki yaşlarda evlenenlerinkinden daha yüksektir (S.S.Hendrick ve C.Hendrick, 1992a)
- boşanma, özellikle evliliğin ilk birkaç yılında olmak üzere, ilk yıllarda daha yaygındır (Bumpass, Sweet ve Castro Martin, 1990).
- romantik ilişkilerin sonlanmasına yol açan nedenler, boşanmaya da yol açmaktadır (uyumsuzluk, kıskançlık, sadakatsizlik).

- Gottman (1993), çiftler için yıpratıcı olan dört çatışma davranışını tanımlamaktadır: **eleştiri, küçümseme, savunmacılık ve muhalefet.**
- Bu davranışlar, bir olumsuzluk sarmalı veya Gottman'ın ifadesiyle *süreç şelalesi* şeklinde meydana gelir
- Gottman, muhalefetin özellikle bir erkek tepkisi olduğunu ve her iki eş için de bilhassa sinir bozucu olduğunu öne sürmüşlerdir.
- Bu davranışlar artarsa ve olumluların olumsuzlara olan oranı beşten bire doğru düşerse boşanma daha olası olacaktır (Gottman ve Notarius, 2000).

- Pasley, Kerpelman ve Guilbert (2001), ilişkisel bağlamın bir parçası olan cinsiyete güçlü bir vurgu yapmışlardır.
- Cinsiyetin insanın kimliğinin merkezi olduğuna ve eşlerin, cinsiyet kimlikleri başta olmak üzere, birbirlerinin kimliklerini ne kadar onayladıkları veya onaylamadıkları üzerine odaklanılmıştır.
- İlişkilerde, onaylamama veya *kimlik bozulmasının* olumsuzluğa (boşanmaya) neden olabileceği önerilmiştir.

- Boşanmaya giden yolu açıklamak için başka modeller de öne sürülmüştür.
- Huston, Coughlin, Houts, Smith ve George (2001), bu modellerin bir kaçını açıklamışlardır:
 - (1) insanlar “pembe gözlükleri takarak” evlenirler ve ilişki devam ettikçe bu illüzyondan çıkarlar;
 - (2) insanlar yıllar geçtikçe ortaya çıkan streslerin üstesinden yeterince gelemeyen ve ilişkilerinin kalitesini düşürürler;
 - (3) çiftler kur yapma evresinde, ilişkilerini karakterize edecek olan, olumlu ve olumsuz kişisel ve kişilerarası davranışları sergilerler.

- Huston ve diğeri (2001), evliliklerinin başlangıcından yaklaşık 13 yıl sonrasına kadar, büyük bir evli çift grubunu incelemişlerdir.
- Araştırma, evliliğin ilk yıllarında boşanan çiftlerin, ilişkinin başlarında önemli sorunlar yaşadıkları yönündeydi ki bu da muhtemelen Duck'ın (1982) kara kader dediği şeyi temsil ediyordu.

- Başka bir grup başlangıçta idealistti, fakat zamanla illüzyondan kurtuldular ve en sonunda boşandılar.
- Birlikte kalan çiftler aynı düzeyde mutlu değillerdi. Aslında, bazıları süregelen çatışmayı evliliğin bir parçası olarak kabul etmiş ve diğerleri de gereksinimlerini eşlerinden çok çocukları, arkadaşları ve işleri aracılığıyla karşılamışlardır.
- Kuşkusuz, geriye kalanlar evliliklerini sürdürmüşler ve bundan mutluluk duymuşlardır.

- Kuşkusuz,gerçekten belirli bir çiftin gerçekten boşanıp boşanmayacağını kestirmek imkansızdır.
- boşanma doyumun genellikle daha yüksek olduğu evliliğin erken yıllarında da olabilir.
- bazı araştırmalar, doyumun ilişkinin erken ve geç dönemlerinde yüksek olduğunu, fakat orta dönemde ise düştüğünü göstermektedir.
- Doyumdaki bu düşüşün bir kısmı çocuk sahibi olmakla ilişkilendirilmiştir.Ebeveynlik hem güzel, hem de streslidir.

Ayrılık uyarı işaretleri

- Bir çiftin bir arada kalacağını veya ayrılacağını kesin olarak yordanamasa da , araştırmalar, ayrılık için bazı belirli riskler bulunduğunu göstermiştir.

- Aşırı kıskançlık
- Sadakatsizlik veya diğer ihanetler
- Sevgi eksikliği
- Uyumsuz çiftler
- Dırdır etmek; kontrol etmeye çalışmak
- Eşi görmezden gelmek
- Savunmacılık
- İletişim kurmamak
- Eleştiri
- Cinsel uyumsuzluk
- Muhalefet yapmak veya huysuz veya kaçamaklı olmak
- Olumlulara nispeten çok fazla olumsuz
- Çok fazla olumsuz duygu; çok az olumlu duygu
- Eşe saygı göstermemek

Boşanmayla ilgili kuramsal yaklaşımlar

- Bohannan (1970, 1984), boşanma için, altı farklı boşanma türünü içererek, boşanmanın karmaşıklığını gösteren kavramsal bir çerçeve geliştirmiştir.

- Bunlardan ilki, avukatlar ve mahkemelerle uğraşılan resmi sürece karşılık gelen yasal *boşanmadır*.
- İkincisi, malvarlıklarının paylaşımı, taşınmaz mallara ilişkin kararlar ,destek ödemeleri ve benzeri. İlkiyle iç içe olan *ekonomik boşanmadır*.

- Üçüncüsü, üzüntüyü ve bir zamanlar çok sevilen bir kişinin bırakılmasını içeren *duygusal boşanma*dır.
- Garip bir biçimde, eşler ortak mallarını ayırmaya ve bu mallardan bazılarının temsil ettiği anılardan ve ilişki geçmişinden vazgeçmeye başladıklarında, duygusal ve ekonomik boşanma çakışabilir.

- Dördüncü boşanma türü *topluluk boşanmasıdır*.
- Burada, arkadaşlar, aile ve iş arkadaşlarıyla uğraşılmak zorundadır.
- Sadece yaklaşan boşanma hakkında onları bilgilendirme anlamında değil, aynı zamanda bir çift olarak değil, ayrı birer birey olarak onlarla nasıl ilişki kurulacağıının öğrenilmesi anlamında, uğraşılması gerekir.

- Beşinci boşanma türü sadece çocuk sahibi olan çiftlerde meydana gelir ve *ebeveyn olarak boşanma* şeklinde adlandırılır.
- Burada, evlilik anlamında ilişkileri kalmayan çiftler, ebeveynlik olarak ilişki kurmak zorundadırlar.

- Son boşanma türü ise, diğer boşanma türleri sonuçlandıktan veya en azından yola girdikten seneler sonra meydana gelen *ruhsal boşanmadır*.
- Bu noktada, son vedalaşmalar yapılır, hesaplar görülmüştür ve duygusal çözüme ulaşılmıştır.

- Bohannan'ın yaklaşımının en önemli yönü, boşanmanın tek bir olay değil, çok boyutlu ve çok katmanlı olduğunun farkında olmasıdır.

Boşanmanın Yetişkinler İçin Sonuçları

- Bazı araştırmaların, sağlık sorunları ile boşanma arasında yakın bir ilişkiyi doğrulamamasına karşın, araştırmalar, boşanmanın hiç değilse başlangıçta, insanların fiziksel sağlıklarını etkilediğini göstermektedir.
- Kişinin hem duygusal iyilik hali hem de cinsel iyilik hali olumsuz etkilenmektedir.

- Boşanmanın ekonomik sonuçları da vardır. Özellikle kadınlar için gelir azalmaktadır.
- Amato (2000), belirli ilişkisel ve sosyodemografik etmenlerin, boşanma süreci için yararlı etkilerini vurgulamaktadır.
- Yeniden evlilik (evlenilen kişi, destekleyici) bir kişinin yapabileceği en önemli şeylerden biridir.
- Daha fazla eğitim, daha iyi bir iş ve boşanmayı başlatan taraf olma da iyilik halini iyileştirebilir.

Boşanmanın Çocuklar İçin Sonuçları

- Çocuklar, ebeveynlerinin boşanmasından çok güçlü bir biçimde etkilenirler, fakat boşanma zamanındaki yaşlarına bağlı olarak farklı tepkiler gösterebilirler (Santrock ve Sitterle, 1987).
- Örneğin, okul öncesi ve ilkokul çocukları korkabilirler, kafaları karışabilir ve boşanma için kendilerini suçlayabilirler.
- Daha büyük çocuklar ve ergenler, daha az korku fakat daha fazla kızgınlık duyabilirler ve ebeveynlerine bağlılıklarında yıpranma hissedebilirler.

- Boşanmanın erken çocukluk ya da daha ileriki dönemlerde olmasının, çocuklar için daha sonraki sonuçları açısından önemli farklılıklara yol açmadığı görülmektedir (Santrock ve Sitterle, 1987).
- Boşanmış ailelerin çocuklarının, boşanmamış ailelerinkilerle karşılaştırıldığında, daha fazla davranış sorunlarına, daha düşük akademik başarıya, daha az sosyal beceriye ve daha düşük benlik saygısına sahip oldukları görülmektedir, fakat fark çok fazla değildir (Amato, 2000).

- Simons ve meslektaşları, boşanmış ve boşanmamış ailelerden kız ve erkek çocuklarda uyum problemlerini incelemişler.
- boşanma sonrasında babanın anabalık işlerine daha az girmesi ve annenin de bunalıma girmesinin, erkek çocuklar da saldırganlık ve şiddet içeren davranışlara yol açtığı bulunmuştur.

- Boşanmış ailelerden erkek çocuklar, ebeveynliğin niteliği ne olursa olsun diğer erkek çocuklardan daha fazla bunalıma giriyorlardı.
- anneleri nitelikli anababalık için yeterliyse, kız çocuklar daha az etkilenmiş görünüyorlardı, boşanmamış ailelerdeki kız çocuklardan bir farkları yoktu.
- özellikle de erkek çocuklar için babanın ilgisi açık bir biçimde önemlidir.
- Baba yokluğunun çok ciddi sonuçları olabilir ve gerçekten baba sevgisi "çocukların ve genç yetişkinlerin toplumsal, duygusal ve bilişsel gelişimlerinde aşırı derecede etkilidir.

- Olumsuz etkileri büyük ölçüde belgelenmiş olmasına karşın, belirli koşullar altında, boşanmanın çocuklar üzerinde yararlı etkileri olduğu yönünde kanıtlar da bulunmaktadır.
- Örneğin, çocuklar çatışmanın çok olduğu bir ortamda yaşamaktan kurtarıldıklarında, ebeveyn çatışmasının az olduğu durumda olumsuz etkiler görülebilmemesine karşın, boşanmadan sonra işlev görmede bir iyileşme sergilemişlerdir.

- Bazı araştırmalar, boşanma sonrası etkilerin çocukları yetişkinliğe kadar etkilemeyi sürdürdüklerini gösterirken ,diğerleri, boşanmış ailelerden genç yetişkinlerin, boşanmamış ailelerden olanlardan, anlamlı farklılıkların olmadığına işaret etmektedir.
- Hayashi ve Strickland (1998), hem boşanmış hem de boşanmamış ailelerden genç yetişkin üniversite öğrencilerini taramışlar ve onları şimdiki romantik ilişkileriyle ilgili birçok boyutta karşılaştırmışlardır. Gruplar, güvenli bağlılık ve diğer olumlu ilişkisel boyutlarda farklılık göstermemişlerdir.

kaynakça

- Dönmez, A., Büyükşahin, A., Taluy, N., Başer, I., Güler, M. (2016, gözden geçirilmiş yeni basım). Yakın İlişkiler Psikolojisi, (Çev. Editörü, Ali Dönmez, Ayda Büyükşahin Sunal),, Nobel Yayınevi: Ankara